

A Kúria gyakorlatából

BERKES BÁLINT

Fundamental Rights Cases of the Curia of Hungary between 1 December 2017 and 15 March 2018

A Kúria ítélező és nemperes tanácsai 2017. december 1-je és 2018. március 15-e között az Alaptörvény alapvető jogokat és kötelességeket szabályozó Szabadság és felelősség című fejezetéhez kapcsolódóan több alapjog érvényesülését vizsgálták, így döntést hoztak a családi élet védelméről, a személyes adatok védelméről, a közérdekű adatok megismeréséhez való jogot, a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságát, a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához való jogot, a tulajdonhoz való jogot, a népszavazáshoz való jogot és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot érintő ügyekben.

Between 1 December 2017 and 15 March 2018, the adjudicating and non-litigious panels of the Curia of Hungary examined the implementation of the following fundamental rights issues: the right to the respect for one's family life [Article VI, paragraph (1) of the Fundamental Law of Hungary], the right to the protection of one's personal data and to have access to information of public interest [Article VI, paragraph (2) of the Fundamental Law of Hungary], freedom of expression and freedom of the press [Article IX, paragraphs (1) and (2) of the Fundamental Law of Hungary], the right to freely choose one's job or profession [Article XII, paragraph (1) of the Fundamental Law of Hungary], the right to property [Article XIII, paragraph (1) of the Fundamental Law of Hungary], the right to vote in national referenda [Article XXIII, paragraph (7) of the Fundamental Law of Hungary], and the right to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal established by law [Article XXVIII, paragraph (1) of the Fundamental Law of Hungary].

A családi élet védelmével [az Alaptörvény VI. cikkének (1) bekezdése] a Kúria egy gyámügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata során foglalkozott.

A kiskorú felperes törvényes képviselője útján kérelmet terjesztett elő a gyámhatóságnál a kiskorú testvérével történő kapcsolattartásának szabályozása iránt. Az elsőfokú gyámhatóság határozatával a kapcsolattartás rendezése iránti kérelmet elutasította. A másodfokú hatóság az elsőfokú határozatot

helybenhagyta. Az alperesi hatóság álláspontja szerint nem volt elfogadható indok arra, hogy a két gyermek között a testvéri kapcsolattartás külön legyen szabályozva, a kérelmezők mögöttes szándéka ezzel gyakorlatilag az apai kapcsolattartás bővítése volt. Figyelemmel a gyermekek korára, egészségi állapotára és méltányos érdekeikre, a két gyermek családi kapcsolatának állapota nem igényelte azt, hogy annak felépítését, kialakítását külön szabályozott kapcsolattartással segítsék.

A felperes keresetében az alperes határozatának felülvizsgálatát, megváltoztatását kérte. Álláspontja szerint a hatóságok nem vették figyelembe a Gyermekek Jogairól Szóló, New Yorkban 1989. november 20-án kelt egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény 3. cikkében foglaltakat, és mellőzték a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 6–9. §-ában foglaltak alkalmazását is. Sérelmezte a felperes, hogy a gyermeket a meghallgatás során senki nem képviselte annak ellenére, hogy nyilvánvaló érdekellentét állt fenn a gyermek és a nevelő között, az ítélőképessége birtokában lévő gyermeket a jogairól senki nem oktatta ki. A gyermek meghallgatására az anya és a férje, valamint a gyámhivatal munkatársa felkészítését követően került sor az ő távollétében annak ellenére, hogy késése okát megjelölte és indokolta. Visszautasította, hogy mögöttes szándéka az apai kapcsolattartás bővítése volt. Tévesnek tartotta a hatóságok álláspontját, mivel a szakértő sem állapított meg olyan tény, hogy a töredezettségmentes és kiszámítható kapcsolattartás ne állna a gyermek érdekében, sőt ennek szükségességét kifejezetten rögzítette. Kúriai eseti döntésre hivatkozott annak kapcsán, hogy a kapcsolattartás egy jogosultság, amely csak akkor tagadható meg, ha a gyermeket veszélyezteti, ez pedig nyilvánvalóan nem állt fenn. A felperes szerint a hatóságok megsértették a gyermek Alaptörvényben biztosított jogait a testvéri kapcsolattartás rendezésének elutasításakor.

A bíróság a felperes keresetét alaptalannak értékelte és elutasította azt. Osztotta a bíróság a felek azon álláspontját, hogy a gyámhatóságnak a kérelem elbírálása során elsődlegesen a gyermekek érdekeit kellett szem előtt tartania. A bíróság megítélése szerint az alperes döntésének meghozatala során ennek megfelelően járt el. A szakértő megállapította, hogy a különélő szülőknek, családoknak megfelelően az érintett gyermekek átlagos testvéri kötődést alakítottak ki. Nem volt feltárható egyik gyermek részéről sem olyan kóros, pszichés tünet, amely az átlagosnál nagyobb mértékű testvéri kapcsolattartást tenne szükségessé. A bíróság álláspontja szerint a gyámhatóság a rendelkezésre álló bizonyítékok, a megállapított tények és körülmények alapján okszerűen jutott arra a következtetésre, hogy a két gyermek családi kapcsolatának állapota nem igényli azt, hogy annak felépítését, kialakítását külön szabályozott kapcsolattartással segítsék. Nem követett el jogsértést az alperes, amikor értékelte a szülői felügyelet rendezése iránt indult perben beszerzett, az apa által becsatolt igazságügyi szakértő általi azon megállapítást, hogy a gyermek élete túlszabályozott, a szülői, nagyszülői, testvéri láthatásoktól széttördelt, ebből fakadóan túlszabályozott és kiszámíthatatlan egyszerre. Kifejtette a bíróság, hogy nem helytálló a felperes azon hivatkozása, hogy a gyámhatóságnak a döntésében pontosan ezt a széttördeltséget kellene megszüntetni, de oly módon, hogy a gyermekek közötti kapcsolattartást is

szabályozza. Ezen eljárás a testvérek közötti kapcsolattartás meghatározására irányult, a kérelem ezt tartalmazta, a gyámhatóság pedig nem volt abban a helyzetben, hogy a bíróság által megállapított, illetve az általa a hozzátartozók vonatkozásában meghatározott kapcsolattartási időpontokat és módokat újra szabályozza eljárásában.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését kérte, a keresetében foglaltakat fenntartotta. A Kúria a felülvizsgálati kérelmet nem tartotta megalapozottnak, ezért a támadott bírósági ítéletet hatályában fenntartó ítéletet hozott. Határozatának indokolásában kifejtette, hogy megítélése szerint a gyámhatóság a kapcsolattartás céljának megfelelően, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:181. § (2) bekezdésében meghatározott szempontok alapján, a kapcsolattartásra jogosult és a kapcsolattartásra kötelezett méltányos érdekére, körülményeire, valamint az érintett gyermek korára, egészségi állapotára, tanulmányi előmenetelére tekintettel, a gyermekek érdekében álló módon döntött a testvéri kapcsolattartás iránti kérelem elutasításáról. Rámutatott arra, hogy a szakértői vélemény egyértelműen megállapította, hogy a testvérek közötti kötődés kialakult, és ezen, már szabályozott kapcsolattartások során lehetőség van ennek ápolására, tovább mélyítésére. Az apai kapcsolattartások alkalmával a kapcsolattartásokon rendszerint részt vesz az apa egész családja, közös programokat szerveznek, amelyek során nyilvánvalóan a két testvér együtt van.

A Kúria egyetértett azon szakértői vélemény súlyozott értékelésével is, amely szerint az érintett testvér élete így is túlszabályozott, szülői, nagyszülői, testvéri láthatásoktól széttördelt, ebből fakadóan túlszabályozott és kiszámíthatatlan egyszerre. Helyesen foglalt állást az alperes akkor, amikor úgy ítélte meg, hogy ezen széttördeltséget, kiszámíthatatlanságot fokozná az eljárásban kérelmezett testvéri kapcsolattartás külön szabályozása, amely ily módon nem áll a gyermek érdekében. Utalt arra is a Kúria, hogy a gyámhatósági eljárás során készült szakértői vélemény – mint ahogy a bíróság is helyesen hivatkozta – rögzítette, hogy a különélő szülőknek, családnak megfelelően a gyermekek átlagos testvéri kötődést alakítottak ki, a családi élethelyzetének megfelelő testvéri kötődés kialakult. A bírósági per befejezéséig a szakértő nem tartotta célszerűnek a kapcsolattartási rend megváltoztatását (a Kúria Kfv. III.37.362/2017/5. számú ítélete).

A személyes adatok védelmének [az Alaptörvény VI. cikkének (2) bekezdése] érvényesülését a Kúria egy személyes adat kiadása iránt indított perben vizsgálta.

A felperes pontosított keresetében az I. rendű alperes jegybankot az általa kezelt, a felperes és a II. rendű alperesi pénzügyintézet között megkötött devizaalapú kölcsönszerződéshez tartozó devizabeszerzés személyes gazdasági adatáról szóló tájékoztatás megadására kérte kötelezni. A felperes további kereseti kérelmei egyéb személyes gazdasági adatai alperesek általi kiadására irányultak.

A másodfokú bíróság jogerős ítéletével az elsőfokú ítéletet helyben hagyva a felperes keresetét elutasította. A jogerős ítélet indokolása szerint a bíróságnak azt kellett eldöntenie, hogy az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról

szóló 2011. évi CXII. törvény (Infotv.) 22. § (5) bekezdése szerint az adatkezelő köteles-e a felperes által kért tájékoztatás megadására. A jogerős ítélet azt rögzítette, hogy a bíróságoknak abban a kérdésben kellett állást foglalniuk, hogy a megtagadás alapjaként szolgáló I. és II. rendű alperesi hivatkozások megalapozottak voltak-e. A jogerős ítélet szerint az alperesek részéről a tájékoztatás megtagadására jogszerűen került sor. A kialakult jogi helyzetet úgy foglalta össze, hogy a kereset tartalma szerint a felperes az alpereseket az általuk kezelt személyes adatairól való tájékoztatás adására kérte kötelezni, az alperesek pedig azzal védekeztek, hogy nem kezelnek ilyen adatot. Ehhez képest a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy az általa megjelölt személyes gazdasági adata ténylegesen az alperesek kezelésében van. A jogerős ítélet kiindulópontként rögzítette, hogy a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének a Kúriához címzett, a devizaalapú hitelezéssel összefüggő kérdéseire adott válaszában úgy foglalt állást, hogy banküzemi szempontból devizában azon költségek felszámítása indokolt és lehetséges, amelyek az adott szerződés teljesítésének és fenntartásának érdekében a devizaforrás megszerzésével közvetlenül kapcsolatban állnak. Ebből következően a devizaforrás beszerzése az ügyfélre terhelt költség, így a devizabeszerzés ténye az érintett adóssal összefüggésbe hozható személyes (gazdasági azonosságára jellemző) adat.

A jogerős ítélet rámutatott arra is, hogy helytálló a II. rendű alperes azon védekezése, hogy a szükséges devizaforrásokat a pénzügyi portfólió szinten szerzi be a méretgazdaságosság elvének megfelelően, tehát azok beszerzésére nem egyedileg az adott szerződésekhez kapcsolódóan kerül sor. Ebből következően a devizaforrásokat a II. rendű alperes nem tudja egy-egy kölcsönügyletbe kapcsolni, így a felperes által kért tájékoztatáshoz kapcsolódó adat nincs a kezelésében. A jogerős ítélet álláspontja szerint az adatkezelés hiányát az alperesek bizonyítani tudták, a devizabeszerzés mint személyes gazdasági adat kezelésének hiányában pedig tájékoztatás megadására az alperesek nem kötelezhetőek.

A felperesnek a jogerős ítélet ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmet a Kúria nem találta megalapozottnak. A Kúria fontosnak tartotta annak rögzítését, hogy az állandó bírói gyakorlat értelmében, ha az adatkezelő azt állítja, hogy a kért adattal egyáltalán nem rendelkezik, az a bizonyítási terhet megfordítja. Ez azt jelenti, hogy immáron a felperest terhelte az alperesek tagadásával szemben annak bizonyítása, hogy a kért adatokkal az alperesek ténylegesen rendelkeznek. A Kúria szerint a felperes e bizonyítási kötelezettségének nem tudott eleget tenni. Teljességgel életszerű és a logika szabályainak is megfelel az alperesek azon előadása, hogy a devizafedezet beszerzése a hazai vagy nemzetközi piacokon nem egy-egy lakossági hitelszerződés konkrét alanyára figyelemmel, hanem portfólió szinten történik. Ehhez képest pedig a beszerzés során konkrétan a felperes személyére vonatkozó gazdasági adat a Kúria álláspontja szerint sem keletkezik. A Kúria szerint az eljáró bíróságok helytállóan állapították meg azt, hogy a devizaforrás beszerzésére vonatkozó adat alapján a felperes személye nem azonosítható, és személyére nem vonható le következtetés, ezért a felperes a kereset tárgyát képező adatok vonatkozásában nem minősül érintettnek. A perbeli esetben a kereset a felperes hiteltartozása egyik költségelemének mögöttes műveletére

vonatkozik, amely a jogalkotói szándékhoz képest egy jóval távolabbi kapcsolat, vagyis abból a felperes gazdasági azonosságára semmilyen érdemi információ nem nyerhető. Összességében tehát a kérelemmel érintett adat a Kúria szerint sem minősült a felperes személyes gazdasági adatának (a Kúria Pfv.IV.21.727/2017/8. számú ítélete).

A közérdekű adatok megismeréséhez való jog [az Alaptörvény VI. cikkének (2) bekezdése] a Kúria előtt két, közérdekű adat kiadása iránti ügyben merült fel.

Az első ügyben a felperes közérdekű adatok kiadása iránti pert indított az alperes általános iskola ellen. A felperes módosított keresetében kérte annak közlésére kötelezni az alperest, hogy mennyi volt az alperesnél a pedagógusok számára a perbeli időszakban számfejtett túlórák összesített száma havi bontásban. Kérte továbbá kötelezni az alperest arra, hogy a módosított pedagógiai programjához, szervezeti és működési szabályzatához, illetve házirendjéhez tartozó, a hatálybalépésükhöz szükséges szülői véleményező jegyzőkönyveket másolatban adja ki. Kérte továbbá az alperes kötelezését a perbeli tanévekre vonatkozó tantárgyfelosztás, illetve iskolai órarend kiadására. A felperes előadta, hogy amennyiben csak olyan dokumentum áll az alperes rendelkezésére, amely a felperes által meg nem ismerhető személyes adatokat is tartalmaz, akkor a másolaton a meg nem ismerhető adatok kitakarását nem kifogásolja. Ez önmagában az adatkiadási kötelezettséget nem szünteti meg. A tantárgyfelosztással, illetve az órarenddel kapcsolatban a felperes előadta, hogy azok tartalma gyakorlatilag kötelezően közzeveendő adatnak minősül. A szülői véleményező jegyzőkönyvekkel kapcsolatban kifejtette, hogy ezek beszerzését jogszabály írja elő meghatározott esetekben, így azoknak az alperes rendelkezésére kell állniuk.

Az alperes ellenkérelmében a kereset teljes elutasítását kérte. Előadta, hogy a túlórakkal kapcsolatban nem minősül adatkezelőnek, mert azok számfejtését teljesen az intézményfenntartó végzi. Az alperes előadta, hogy a tantárgyfelosztás maga egészében nem minősül közérdekű adatnak, gyakorlatilag munkarendről van szó, az abban foglaltak a munkavállaló és a munkáltató közötti jogviszony keretében a Munka Törvénykönyve szerint védeni rendelt titokkörbe tartoznak. Az alperes szerint az órarendet jogszabály nem minősíti közérdekű adatnak. A szülői véleményezés kapcsán előadta, hogy ebben a tekintetben nem minősül adatkezelőnek, a kért adatok felett a szülői szervek rendelkeznek rendelkezési jogosultsággal.

Az elsőfokú bíróság a keresetnek részben adott helyt és kötelezte az alperest a perbeli tanévekre vonatkozó tantárgyfelosztás és órarend kiadására, ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. Az alperes és a felperes fellebbezései folytán eljárt másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és kötelezte az alperest, hogy adja ki a felperesnek a módosított pedagógiai programjához, szervezeti és működési szabályzatához, illetve házirendjéhez tartozó, a hatálybalépésükhöz szükséges szülői véleményező jegyzőkönyveket másolatban. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. A „számfejtett túlórák” tekintetében a jogerős ítélet osztotta az elsőfokú bíróság ítéletének érveit azzal, hogy magát a számfejtést nem az alperes végzi. Ezzel nem azonosak a számfejtés alapjául szolgáló adatok. A felperes

ugyan a fellebbezésében megjelölte, hogy mit kíván ezáltal megtudni, ez az értelmezés azonban eltér a szavak általános értelmétől, mind pedig az eredeti adatigényléstől. A felperes eredetileg nem azon adatok kiadását kérte, amelyet a fellebbezési nyilatkozata szerint meg akart tudni, még akkor sem, ha a két adathalmaz között átfedés van. Az állandó bírói gyakorlat szerint azonban nem lehet az eredeti adatigénylés tartalmától a bővítés irányában eltérni, még akkor sem, ha a felperes ezt csupán értelmezési kérdésnek kívánja tekinteni. A jogerős ítélet ugyanakkor alaposnak tekintette a felperes fellebbezését a szülői véleményező jegyzőkönyvek tekintetében. A jogerős ítélet nem vitatta, hogy ezeket a dokumentumokat a szülői közösség hozza létre, és ez a közösség nyilvánvalóan adatkezelőnek minősül. Kifejtette ugyanakkor azt, hogy nyilvánvalóan a dokumentumok címzettje, azaz az alperes is adatkezelőnek minősül, hiszen ezeket a jegyzőkönyveket az iskolának be kellett szereznie közfeladatának ellátásához a pedagógiai program, a szervezeti és működési szabályzat, valamint a házirend hatálybalépéséhez. Amennyiben pedig ezeket az iratokat be kellett szereznie, akkor azokat őriznie és nyilvántartania szükséges a hatályba lépett szabályzatokra figyelemmel. Ezáltal pedig az alperes tevékenységi körébe közfeladata ellátására vonatkozó adattá vált, azokat az alperes kezeli, az általa őrzött jegyzőkönyvek tekintetében a kezelésről, a felhasználásról döntéseket is hoz, tehát adatkezelőnek minősül. A jogerős ítélet ezért e jegyzőkönyvek kiadására is kötelezte az alperest. A jogerős ítélet teljes egészében egyetértett az elsőfokú bíróság döntésével a tantárgyfelosztás és az iskola órarendje kiadása vonatkozásában, ugyanis ezek az alperes tevékenységére vonatkozó, közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett adatok, ezért közérdekű adatnak minősülnek. Rögzítette ugyanakkor azt is, hogy az e dokumentumokban szereplő személyes adatok kitakarítására az alperes jogosult.

A Kúria az alperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelmet megalapozatlannak találta. Határozatának indokolásában többek között kifejtette, hogy az alperes a tantárgyfelosztás tekintetében jogszerűen kitakarhatja a személyes adatokat, így a tantárgyfelosztás további tartalma nem minősül személyes adatnak, így kiadásának megtagadása nem jogszerű. A szülői véleményező jegyzőkönyvek kiadása tekintetében hozott jogerős döntés is mindenben megfelelt a jogszabályi rendelkezéseknek. Nem kétséges, hogy az adatok keletkeztetője a szülői közösség, amely nem integráns része az alperesnek, attól elkülönülő szervezet. Ugyanakkor a jogerős ítélet jogszabálysértés nélkül, helytállóan állapította meg, hogy e dokumentumok alapvető rendeltetése az, hogy az iskola rendelkezésére álljon meghatározott célok elérése érdekében. Az alperes csupán azt állította, hogy a szülői véleményezői jegyzőkönyvek nem szükségesek mindezen dokumentumok hatálybalépéséhez, ugyanakkor nem állította, hogy ezek a véleményezői jegyzőkönyvek nincsenek a birtokában. Ehhez képest a dokumentumok tekintetében nem csupán a szülői szervezet, hanem a dokumentumok címzettje is adatkezelőnek minősül. Miután ezeket a dokumentumokat az alperes ténylegesen nyilvántartja és kezeli, tevékenységéhez felhasználja, így külön kérés esetén ezeket a dokumentumokat nemcsak a szülői szervezet, hanem az alperes is köteles kiadni

a felperesnek, az erre vonatkozó döntés a Kúria szerint tehát helytálló volt (a Kúria Pfv.IV.21.532/2017/6. számú ítélete).

A második ügyben a felperes az alperes polgármesteri hivataltól kérte bizonyos közérdekű adatok kiadását. Az alperes a felperesi kereset elutasítását kérte, álláspontja szerint a felperes visszaélészerű joggyakorlatot folytatott, az adatigénylésnek személyes érdek által vezérelt motivációja volt, amely ellentétes a jogintézmény valódi céljával. Az alperes szerint a felperes célja valójában az volt, hogy a versenytársai piaci helyzetére vonatkozó gazdálkodási adatokat szerezzen meg visszaélészerű módon.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetének nagyobb részben helyt adott, ítéletének indokolásában kifejtette, hogy az igényelt adatok alapvetően közérdekű adatnak minősülnek. Az elsőfokú bíróság nem osztotta az alperes azon álláspontját, hogy a felperesi adatigénylés joggal való visszaélésre irányulna. Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a kialakult bírói gyakorlat szerint az adatigénylés indoka közömbös, vagyis az adatigénylő nem köteles számot adni arról, hogy mely okból kívánja a közérdekű adat vagy közérdekből nyilvános adat megismerését. Ugyanakkor az alanyi jog gyakorlásának rendeltetésszerűnek kell lennie. Összességében a konkrét esetben a rendelkezésre álló adatokat az elsőfokú bíróság úgy mérlegelte, hogy a felperes az adatigénylésre vonatkozó alanyi jogát gyakorolta, amely összefér az Alaptörvény, illetve az Infotv. vonatkozó rendelkezéseivel. Az elsőfokú bíróság szerint a kiadni kért adatok közül csupán a perbeli önkormányzat képviselő-testülete zárt ülési jegyzőkönyvének kiadása iránti kérelem alaptalan. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a zárt ülés jegyzőkönyvének kiadása ellentétes lenne a helyi önkormányzatokról szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény rendelkezéseivel. Az elsőfokú bíróság kifejtette, nem a közérdekű adatigénylés iránti perbíróságának feladata annak vizsgálata, hogy jogszerűen került-e sor a zárt ülés elrendelésére, ebben a körben a felperes az alperes törvényességi felügyeletét ellátó szervhez fordulhat annak megállapításáért, hogy az alperes eljárási szabályt sértett-e, amikor elrendelte a zárt ülés tartását.

A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet kisebb részben megváltoztatta, nagyobb részben helyben hagyta. A jogerős ítélet indokolása kiemelte, hogy törvényben biztosított alanyi jog a közérdekű adatok igénylése iránti jogosítvány, és következetes a gyakorlat abban, hogy főszabály szerint nincs jelentősége az adatot igénylő személyes motivációjának vagy céljának, és arról sem köteles számot adni, hogy a közérdekű adat megismeréséhez milyen érdek fűzi. A másodfokú bíróság szerint az alperes által felhozott jogeset szélsőséges esetre vonatkozik, amikor vélt konfliktus miatt retorzióként igényeltek speciális, érdemi közérdekű adattartalommal alig bíró közérdekű adatokat. Kivételesen ez minősülhet joggal való visszaélésnek – erről azonban a perbeli esetben nincs szó. A másodfokú bíróság szerint nem kizárható, hogy a felperest személyes motivációk is vezették, de a perbeli esetben a rendelkezésre álló adatok szerint ezek nem merítették ki a hivatkozott jogeset alapjául szolgáló speciális tényállást.

A Kúria a felperes felülvizsgálati kérelmét nem találta alaposnak, és a jogerős ítéletet lényegében annak helyes indokainál fogva hatályában fenntartotta. Indokolásában többek között kifejtette, hogy önmagában a rendelkezésre álló körülményekből nem

volt megállapítható, hogy az alperes felróható magatartást gyakorolt volna a zárt ülés elrendelésével, és a korábbiak szerint a jogszerűtlenség megállapítására ebben a körben egyébként is a törvényességi felügyeletet ellátó megyei kormányhivatal lett volna jogosult. A jogsértés megállapítására irányuló igénnyel a rendelkezésre álló adatok szerint a felperes nem fordult e szervhez (a Kúria Pfv.IV.21.177/2017/4. számú ítélete).

A véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságának [az Alaptörvény IX. cikkének (1) és (2) bekezdése] kérdésköre a Kúria előtt egy sajtó-helyreigazítási perben merült fel.

A felperes keresetében sajtó-helyreigazítás közlésére kérte kötelezni az alperesi médiumokat. Az elsőfokú bíróság a felperes keresetének helyt adott, és az általa kért szövegű helyreigazítás közzétételére kötelezte az I. rendű alperest. Az elsőfokú bíróság úgy értékelte, hogy az I. rendű alperes által csatolt, a perbeli közlés alapjául szolgáló újságcikk nem elegendő bizonyíték, vagyis az, ha a csatolt cikkben szerepel egy állítás, nem feltétlenül jelenti azt, hogy ez az állítás a valóságnak is megfelel, és nem mentesíti az állításokat megismétlő vagy azokból következtetést levonó sajtóterméket a valóság bizonyításának kötelezettsége alól. A jogalkotói akarat a jogszabályokon keresztül a híresztelést, vagyis a mástól származó értesülés továbbadását is önálló felelősségi alakzatként szabályozza. Az elsőfokú bíróság tehát arra a következtetésre jutott, hogy a híresztelt állítás valóságtartalmát az I. rendű alperes nem bizonyította, ezért helyreigazításra köteles.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította. A jogerős ítélet szerint az elsőfokú bíróság tévedett akkor, amikor elmulasztotta az alperesek által bizonyítékként becsatolt cikk tartalmának részletes vizsgálatát. Azt a vizsgálatot a másodfokú bíróság végezte el, és arra a következtetésre jutott, hogy az alapul szolgáló cikkben közöltek a felperes által kifogásolt állítás valóságát megerősítik.

A felperes felülvizsgálati kérelme folytán eljárta Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Határozatának indokolásában kiemelte, a perbeli esetben az volt az eldöntendő kérdés, hogy az érintett közlés alapjául szolgáló, „híresztelt” újságcikk bizonyítékként felhasználható-e, illetve hogy a jogerős ítélet a bizonyítékként való felhasználás során annak tartalmát helytállóan ítélte-e meg, vagy sem. A Kúria szerint azt helytállóan rögzítette mindkét bíróság, hogy önmagában a híresztelt cikk csatolása még nem jelenti a híresztelt cikk tartalmának valóságát. Ugyanakkor semmi nem zárja ki azt, hogy a híresztelt cikk a perbeli eljárásban bizonyítékként figyelembe vehető legyen. A Kúria szerint a jogerős ítélet helytállóan, jogszabálysértés nélkül értékelte ezt a bizonyítékot. A felperes ugyanis azon a nyilatkozaton kívül, hogy a híresztelt cikk csatolása nem jelenti a benne foglaltak valóságát, semmilyen módon nem vonta kétségbe a híresztelt cikk tartalmát a maga konkrétságában, nem jelölte meg azt, hogy az abban foglalt állítások mennyiben lennének valótlanok. Konkrét kifogások hiányában a jogerős határozatot hozó bíróságnak nem volt oka arra, hogy a híresztelt cikk állításainak valóságtartalmát megkérdőjelezze. Ha pedig a valóságtartalom nem kérdőjeleződik meg, okszerű lehet az adatokból levont következtetés is. Ebből következően

a Kúria szerint a jogerős ítélet nem sértette a logika alapvető szabályait, a lefolytatott mérlegelés nem volt kirívóan okszerűtlen, így az egyébként kivételes felülmérlegelésre nem volt jogszerű lehetőség (a Kúria Pfv.IV.21.241/2017/3. számú ítélete).

A munka és a foglalkozás szabad megválasztásához való jogot [az Alaptörvény XII. cikkének (1) bekezdése] a Kúria egy gyermektartásdíj-fizetési kötelezettség leszállítása iránt indított perben értelmezte.

A felperes keresetében kérte az őt terhelő gyermektartásdíj-fizetési kötelezettség leszállítását. Keresete ténybeli alapjaként arra hivatkozott, hogy tíz évig külföldön dolgozott, az utolsó öt év már nagyon nehéz időszak volt, ezért további külföldi munkavégzést már nem vállal. Döntésében jelentősen közrehatott a migránshelyzet, a kialakult körülmények miatt egyre félelmetesebbé vált a kamionvezetés, és nem bírta a munkával járó feszültségeket. Új házasságot kötött, házastársával gyermeket terveznek, és a felek közös gyermekeivel is szeretne rendszeres kapcsolatot tartani.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperest terhelő tartási kötelezettséget leszállította, indokolásában arra mutatott rá, hogy a munka és a foglalkozás szabad megválasztásának Alaptörvényben biztosított jogából következően nem róható a felperes terhére a munkahely-változtatás nyomós indokokon – tíz éven át dolgozott külföldön, időközben 43 éves lett, a munkában elfáradt, a migránshelyzet miatt a külföldi munkavégzés feltételei megváltoztak, számára a nemzetközi fuvarozás félelmetessé vált, és újabb házasságot kötött – alapuló megszüntetése.

A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította. A másodfokú bíróság nem értett egyet az elsőfokú bíróság álláspontjával, miszerint az alperest terhelte a felperes felróható magatartásának bizonyítása. A felperest a kimentés kötelezettsége terhelte, és ha ennek jelentősége lett volna, akkor az elsőfokú bíróságnak erről kellett volna tájékoztatni a felperest. Az elsőfokú bíróság helyesen utalt arra is, hogy az Alaptörvény szerint mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, azonban az Alaptörvénnyel összhangban kell alkalmazni a Ptk. 1:4. §-t az elvárható magatartásra és a 4:1. §-ban foglaltakat, a kiskorú gyermekek érdekeinek kiemelt figyelembevételét. A következő ítélezési gyakorlat abból indul ki, hogy a kiskorú gyermek eltartására köteles szülőtől elvárható, hogy képzettségének, egészségi állapotának megfelelően olyan jövedelemre tegyen szert, amiből a korábban önként vállalt tartásdíj-fizetési kötelezettségét teljesítheti. A felperes ezzel szemben megelégszik a minimálbérrel, mert így nem kell az úgynevezett hetelésben részt vennie, amikor belföldön hétfőtől péntekig a lakóhelyén kívül kell teljesítenie a fuvarozást, vagy várakoznia a fuvarokra. Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság a Ptk. 1:4. §-ának alkalmazása miatt megalapozatlannak ítélte a körülményváltozásra vonatkozó hivatkozást, és ezért a keresetet elutasította.

A Kúria a felperes teljesítőképességével kapcsolatos körülményváltozást illetően a másodfokú bíróság álláspontját fogadta el. A másodfokú bíróság helyesen indult ki a következő ítélezési gyakorlatból, amely szerint a kiskorú gyermek tartására kötelezettől elvárható, hogy képzettségének, egészségi állapotának megfelelően olyan jövedelemre tegyen szert, amelyből a korábban önként vállalt tartásdíj-fizetési

kötelezettségének eleget tud tenni. A Kúria nyomatékosan hangsúlyozza, hogy az alapvető szülői felelősség követelményével összhangban a felperesnek a belföldi munkavállalás körülményeinek alakításakor a tartásra szoruló kiskorú gyermekeivel szemben fennálló kötelezettségeivel számolnia kellett, figyelemmel arra is, hogy a közös gyermekek indokolt szükségleteit nem vitatta. A felperes egészséges, a munkaerőpiacon keresett képzettséggel és a fuvarozás területén hosszabb gyakorlattal rendelkező munkavállaló, ezért alapvetően elvárható tőle, hogy munkaerejét a képzésének és szakmai gyakorlatának megfelelő és magasabb jövedelmet biztosító munkakörben hasznosítsa. A felperestől alappal megkövetelhető az a felelős szülői magatartás tanúsítása, hogy a kiskorú gyermekei szükségleteinek arányos kielégítése érdekében havi nettó 200 ezer forint rendszeres jövedelmet és az általa önként vállalt tartásdíjfizetési kötelezettség teljesítését biztosító munkát vállaljon. Nem értékelhető az alperes és a tartásra jogosultak terhére a felperes szubjektív vélekedése, amely szerint jelenlegi harmonikus házastársi kapcsolatának megőrzését és a tervezett gyermekvállalást akadályozná a fenti feltételeknek megfelelő munkaviszony létesítése (a Kúria Pfv. II.21.073/2017/4. számú ítélete).

A tulajdonhoz való jog [az Alaptörvény XIII. cikkének (1) bekezdése], valamint ahhoz kapcsolódóan a népszavazáshoz való jog [az Alaptörvény XXIII. cikkének (7) bekezdése] és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog [az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése] érvényesülését a Kúria két népszavazási ügyben vizsgálta.

Az első ügyben a kérelmező mint egy országos népszavazási kezdeményezés szervezője által átadott aláírásgyűjtő íveken az érintett politikai mozgalom aktivistái aláírásokat gyűjtöttek egy nagyáruház főbejáratának közelében. Nagyjából 45-60 perc elteltével az áruház épületéből két biztonsági őr és egy hölgy jött ki az aláírásgyűjtőkhez, közölték, hogy az adott helyszínen nem gyűjthetnek aláírásokat. A később kiérkező rendőrök a Nemzeti Választási Irodától származó levélre hivatkozva felhívták az aktivistákat a távozásra, mivel az áruház előtti parkoló és járdázott szakasz magánterület, ahol népszavazási kezdeményezés aláírásai nem gyűjthetők. Az aktivisták elhagyták a területet, a kérelmező pedig kifogást nyújtott be a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény (Nsztv.) 16. § (1) bekezdésének megsértése miatt.

A Nemzeti Választási Bizottság határozatával elutasította a kifogást. Döntésében azt vizsgálta, hogy a magántulajdonban álló terület tulajdonosa az adott esetben korlátozhatta-e vagy kizárhatta-e az aláírásgyűjtést a tulajdonában álló területen. Értelmezésében a tulajdonjog korlátozása a népszavazáshoz való jog gyakorlásában megnyilvánuló, fennálló közérdek ellenére sem vezethető le az Alkotmánybíróság 7/1991. (II. 28.) AB határozatában megfogalmazott tág értelmezési körben, illetve ilyen általános felhatalmazás az Nsztv. rendelkezéséből sem származtatható. Az alkotmánybírósági határozatban foglaltak szerint a tulajdonjog korlátozása „csak akkor alkotmányellenes, ha az elkerülhetetlen, tehát kényszerítő ok nélkül történik, továbbá ha a korlátozás súlya a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan”.

Országos népszavazás esetében a közterületek összessége elégséges felületnek tekinthető az aláírásgyűjtés szempontjából, ennek alapján pedig a gyűjtésbe bevont magánterület nem nélkülözhetetlen feltétele, hanem csak segítője lehet a sikeres aláírásgyűjtésnek.

A Nemzeti Választási Bizottság felhívta továbbá a figyelmet arra, hogy egy esetleges szükségességi és arányossági vizsgálat során nemcsak azt kellene figyelembe venni, hogy az adott magánterület használata mennyire elkerülhetetlen, és milyen mértékben korlátozza a tulajdoni jogokat. Vizsgálni szükséges azt a személyhez fűződő jogot is, hogy a tulajdonos összefüggésbe kíván-e kerülni, illetve a közvélemény előtt megjelenni az adott népszavazási kezdeményezéssel összefüggésben, vagy ez sértené személyes politikai vagy világnézeti meggyőződését, vallási meggyőződését, esetleg – főként gazdasági szervezet esetében – jogos gazdasági érdekét, jó hírnévhez való jogát. A kapcsolódási vagy távolmaradási szándék azonban teljes mértékben szubjektív értékítéleten alapul, a hozzájárulás vagy a megtagadás jogszerűségére nincs egységesen alkalmazható mérce. A magántulajdon jogosultja ugyanis nem kötelezhető az egyes kezdeményezésekkel összefüggésben támogató magatartásra, illetve nem vonható felelősségre a támogató közreműködésért. A szükségességi és arányossági vizsgálatot a gyakorlatban megfelelően helyettesíti a tulajdonos kifejezett hozzájárulása vagy erre utaló magatartása, azaz a gyűjtési tevékenység tűrése. Összességében tehát nem eredményezi a népszavazásra irányadó jogszabályok sérelmét, ha a magántulajdonban lévő terület tulajdonosa, birtokosa – akár személyhez fűződő jogaira, akár tulajdonosi jogaira hivatkozással – megtagadja az aláírásgyűjtés lehetőségének biztosítását a tulajdonában, birtokában lévő területen.

A Kúria a kérelmező bírósági felülvizsgálat iránti kérelmét alaptalannak találta. Végzésének indokolásában elemezte a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott 23/2016. (XII. 12.) AB határozat vonatkozó rendelkezéseit. Az AB határozat [145] pontja szerint az Alaptörvény I. cikkének (3) bekezdése értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Alkotmányellenes tehát a korlátozás, ha nem elkerülhetetlen, vagyis ha kényszerítő ok nélkül történik, továbbá ha a korlátozás súlya a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan. A [148] pontban azt is megfogalmazta az Alkotmánybíróság, hogy az alapjogi korlátozás arányossága azt követeli meg, hogy a korlátozás ne legyen nagyobb, mint amennyit az alkotmányosan igazolt cél elérése megkíván. Ez azt jelenti, hogy az elérni kívánt cél fontosságának és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlyának megfelelő arányban kell állniuk egymással.

A Kúria álláspontja szerint a perbeli tényállás mellett nem két alapjog ütközéséről volt szó. A nyilvánosság számára szabadon hozzáférhető magántulajdon terhére az állam az alkalmazandó jogszabályok keretei között nem fogalmaz meg korlátozásokat, a népszavazáshoz tartozó alapjog gyakorlása során tehát nem merül fel a tulajdonjog alapjogi sérelme. A közjog területére tartozó népszavazáshoz való

alapjognak a magánjogi értelemben vett tulajdonjoggal való ütközése pedig csak akkor jár a népszavazáshoz való alapjog oldalán jogsérelemmel, ha a tulajdonjog sérelme kisebb, mint amennyit az alkotmányosan igazolt cél, a népszavazás elérése megkíván, és mégis ez a magánjogi érdek élvez előnyt. A polgári jogi értelemben vett tulajdon részjogosítványait, szemben a felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal, nem változtatja meg az a tény, hogy a tulajdonos a nyilvánosság számára szabadon hozzáférhetővé tette a magántulajdonában lévő területeit, rendelkezési joga sem enyészik el. Ennek következtében változatlanul szabadon, korlátozásmentesen dönthet bármely tevékenységnek akár a megengedéséről, akár a megtagadásáról. A rendelkezési jog mikénti gyakorlását a tulajdonosnak nem kell indokolnia, ezért döntésének szubjektív elemeit a népszavazási eljárás során nem kell vizsgálni.

A kérelmező felülvizsgálati kérelmét a tulajdon közérdekből való korlátozására alapította, amit a Kúria nem tekinthetett irányadónak. A kérelmező azt nem mutatta be, hogy az adott helyszínen az elérni kívánt népszavazási cél fontossága mivel és mennyiben haladja meg a magánjogi értelemben vett tulajdonjog potenciális sérelmét. A perbeli tényállás mellett a népszavazási kezdeményezéshez kapcsolódó alapjog gyakorolhatósága nem azonosítható az alapjognak egyetlen adott, magántulajdonban álló helyszínen való tényleges gyakorlásával. Egyeztetés nélkül kiválasztott magántulajdonban álló helyszíni igénybe nem vehetőségére nem alapítható a népszavazási cél sérelme. Ennek következtében nem volt megállapítható, hogy azzal, miszerint az érintett áruház főbejáratának közelében nem folytathattak országos népszavazáshoz kapcsolódóan aláírásgyűjtést, sérült volna az Nsztv. 16. § (1) bekezdése (a Kúria Kvk.I.38.089/2017/3. számú végzése).

A második ügyben a Nemzeti Választási Bizottság a kérelmező magánszemély által benyújtott országos népszavazási kezdeményezés tárgyában az „Egyetért-e Ön azzal, hogy az állami adóhatóság vagyonosodási vizsgálatot ne csak bűncselekmény gyanúja esetén folytathasson le?” kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ív hitelesítését határozatával megtagadta.

Határozatának indokolása szerint a népszavazásra feltenni kívánt kérdés többek között az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésébe ütközne. A büntetőeljárás törvényességét sértené ugyanis egy olyan jogszabály, amely az igazgatásnak korlátlan mérlegelési jogot adva semmilyen jogszerűségi mércét nem tartalmaz a bírói döntés számára. Egy érvényes és eredményes népszavazást követően az adóhatóság jogszabályban rögzített szempontok nélküli, korlátlan mérlegelési jogot kapna vagyonosodási vizsgálat lefolytatására. A Nemzeti Választási Bizottság szerint továbbá a vagyonosodási vizsgálat feltételeinek teljes szabályozatlansága is kedvezőtlen következmény lehet, ami felveti az Alaptörvény XIII. cikke (1) bekezdésében rögzített tulajdonhoz való jog sérelmét is. Mindezek alapjog-korlátozást vetnek föl, ami Alaptörvénybe ütközést is eredményez. A népszavazásra bocsátott kérdés az Alaptörvény 8. cikke (3) bekezdésének a) pontja alapján ugyanakkor nem irányulhat az Alaptörvény módosítására, és burkoltan sem foglalhat magában alkotmánymódosítást.

A Kúria a kérelmező bírósági felülvizsgálat iránti kérelmét ebben az esetben is alaptalannak találta. Végzésének indokolásában rámutatott arra, hogy a büntető-eljárással kapcsolatos garanciák sérülnének a lényegében korlátlan felhatalmazás által. A kérdés ezért valóban ütközik az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésével, korlátozva a bírósági felülvizsgálat jogát azáltal, hogy egy igazgatási szervnek korlátlan felhatalmazást adna. A Kúria egyetértett a kérelmezettel, hogy a kérdés tárgyában tartott érvényes és eredményes népszavazás az Alaptörvény módosításának szükségességét jelentené az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiság és az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdése vonatkozásában, emellett az Alaptörvény XIII. cikke (1) bekezdésében rögzített tulajdonhoz való jog sérelmét is felvetné. Márpedig az ilyen tárgy az Alaptörvény 8. cikke (3) bekezdésének a) pontja szerinti tiltott népszavazási tárgykört érint, így az népszavazásra nem bocsátható (a Kúria Knk.IV.37.995/2017/3. számú végzése).

